

ԾՐԱԳԻՐ

ԴԱՐՎԻՆԻԶՄԻ

57

Տ-98

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳՐԵՍՆԵՐ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏԻ

Բ Ա Գ Ո Ւ

1933

14.05.2013

12984

Հաստատված է ԽՍՀՄ Ժողովուրդների կենտրոնական գրքոցի համամիութենական կոմիտեի կողմից:

МРН3645

„ԳԱՐՎԻՆՆԻՉՄ“ ԳԱՍԸՆԹԱՅՐ ԾՐԱԳԻՐ
ԲԱՅԱՏՐԱԳԻՐ

1099
39

Ծրագիրը հաշված է 70—90 դասախոսական ժամերի ծավալով և չենթադրվում է, վոր ուկնդիրները համալսարաններում և այլ տարձրագույն հիմնարկներում ուսումնասիրվող հիմնական բխուրիական գիտությունների բնագավառից ունեն համապատասխան պատրաստականություն: Յենթադրվում է, վոր ուկնդիրները թեկուզ ընդհանուր, նախնական պատրաստականություն ունեն գիտելոտիկական մատերիալիզմի դասընթացից:

Ծրագիրն իր խնդիրն և դրել—գյուղատնտեսական մասնագետներին և բխուրոգ մասնագետներին զինել որդանական աշխարհի արդացման միակ ճիշտ թեորիա—դարվինիզմով, նաև քննադատական մոտեցումով զեպի՝ դարվինիզմից հրաժարվող արդի բուրուական գենետիկների հակադարվինիստական շեղումները:

ԾՐԱԳՐԻ ԹԵՄԱՏԻԿԱՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ. դասընթացի խնդիրները և նպատակները:

I. ԵՎՈԼՈՒՑԻՈՆ ԳԱՂԱՓԱՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

- ԹԵՄԱ 1. Եվոլուցիոն գաղափարները հին և միջին դարերում:
- ԹԵՄԱ 2. Նոր ժամանակաշրջանի եվոլուցիոն գաղափարները:
- ԹԵՄԱ 3. Ժան Բատիստ Լամարկ:

Сдано в набор 7/VII-1938 г.
Разрешено к печати 13/XI-1938 г.
2 печ. л. 93.696 тип. зн.

II. ԴԱՐՎԻՆԻԶՄ

ՉԱՐԼԶ ԴԱՐՎԻՆ ՅԵՎ ՆՐԱ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ

ԹԵՄԱ 1. Զ. Դարվինի կյանքն ու աշխատանքը:

ԹԵՄԱ 2. Դարվինիզմի բնագաղտմական և սոցիալական նախադրյալները:

ԹԵՄԱ 3. Զ. Դարվինի եվոլուցիոն թեորիան:

1. Ուսմունք փոփոխականության և ժառանգականության մասին:

ԹԵՄԱ 4. Զ. Դարվինի եվոլուցիոն թեորիան:

2. Գոյության կռիվ և բնական ընտրություն:

ԹԵՄԱ 5. Տեսակի պրոբլեմը դարվինիզմի լուսաբանության մեջ:

ԹԵՄԱ 6. Որգանական նպատակահարմարության պրոբլեմը դարվինիզմի լուսաբանության մեջ:

ԹԵՄԱ 7. Դարվինիզմի գնահատականը մարքսիզմ-լենինիզմի դիրքերից:

ԹԵՄԱ 8. Դարվինիզմի ազդեցությունը բիոլոգիական գիտությունների զարգացման վրա:

ԴԱՐՎԻՆԻԶՄԻ ԱՐԴԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԹԵՄԱ 9. Փոփոխականության ուսմունքի արդի դրությունը:

ԹԵՄԱ 10. Ժառանգականության ուսմունքի արդի դրությունը:

ԹԵՄԱ 11. Արհեստական ընտրության և սելեկցիայի թեորիայի արդի դրությունը:

ԹԵՄԱ 12. Գոյության կռիվ և բնական ընտրության թեորիայի արդի դրությունը:

ԹԵՄԱ 13. Եվոլուցիայի ընթացքը և եվոլուցիոն պրոցեսի դեկլարման պրոբլեմը:

ԹԵՄԱ 14. Կ. Ա. Տիմիրյազով, Ի. Վ. Միչուրին, Տ. Պ. Լիսենկո—խորհրդային դարվինիստներ:

III. ՊԱՅՔԱՐ ՀԱԿԱԴԱՐՎԻՆԻԶՄԻ ԴԵՄ

ԹԵՄԱ 1. Սոցիալական դարվինիզմ:

ԹԵՄԱ 2. Մեխանոլամարիզմ:

ԹԵՄԱ 3. Ավտոգենեզ:

ԹԵՄԱ 4. Բուրժուական գենետիկա:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՎՈԼՈՒՑԻՈՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔ ՅԵՎ ԴԱՐՎԻՆԻԶՄ

Եվոլուցիոն պրոցեսի ելույթունը, վորպես ժառանգաբար պատմական անցյալի ձևերի հետ կապակցված վորակապես նոր ձևերի լինելու թյան և զարգացման պրոցես:

Եվոլուցիոն ուսմունքի բովանդակությունը և նրա հիմնական պրոբլեմները:

1. Եվոլուցիոն գաղափարի պատմությունը կապակցված մարդկային հասարակության զարգացման հետ:

2. Եվոլուցիոն ուսմունքի ապացույցներ և եվոլուցիոն պրոցեսի հետազոտության մեթոդները:

3. Եվոլուցիոն պրոցեսի ուղղությունների պրոբլեմը:

4. Եվոլուցիոն պրոցեսի շարժիչ ուժերի պրոբլեմը:

5. Եվոլուցիոն վորպես հարմարվողական պրոցես:

6. Եվոլուցիոն ուսմունքի վերաբերմունքը դեպի անտրոպոգենեզի պրոբլեմը:

Եվոլուցիոն ուսմունքը և դիալեկտիկական մատերիալիզմը:

Դարվինի ուսմունքի գնահատումը Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի կողմից: Եվոլուցիոն ուսմունքի նշանակությունը պրակտիկայում, վորպես եվոլուցիոն ուսմունքն իրրև գիտություն բնորոշող պայման:

Ընկեր Ստալինը գիտություն և պրակտիկայի մասին: Դարվինիզմի համառոտ բնութագրումը, վորպես միակ եվոլուցիոն ուսմունք, վորը հիմնված է պրակտիկայի վրա և իր հետագա զարգացումն ել ստանում և դյուրատնտեսության սոցիալիստական պրակտիկայում:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Դասախոսությունն ունի գաղափարային նպատակներ և ինդեքսներ բնորոշող դրույթային բնույթ:

ՀԱՅՎԱՄ 1. ԵՎՈՒՌՆԻՑԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

ԹԵՄԱ 1. Եվրոպացիոնիստական գաղափարները պատմության հիմն յեվ միջին Երջաններում

Եվրոպացիոն ուսմունքի, վորպես վորակապես նոր ձևերի լինելու թյան և զարգացման որենքների ուսմունքի՝ զարգացման գաղափարները հին Հունաստանի փիլիսոփաների աշխատություններում: Հին Հունաստանի սոցիալական պայմանների բնութագրումը և հունական փիլիսոփայության հիմնական դպրոցները: Ի դեպ լիստական դպրոցներ:

Արիստոտելի ուսմունքը: Կառուցվածքի միասնությունը և ձևերի իերարևիայի (զբաղացիայի) գաղափարն Արիստոտելի մոտ և այդ գաղափարի բնութագրումն, վորպես յեղածի ծավալման և վոչ թե վորակապես նոր ձևերի զարգացման գաղափար: Արիստոտելի ուսմունքն ենտելևիայի մասին: Կյանքի իրևալիստական կոնցեպցիայի ընդհանուր բնութագրումը Արիստոտելի և հնադարյան այլ փիլիսոփաների ուսմունքում: Մեխանիստական դըպրոցներ: (Դեմոկրիտ, Լուկրեցիոս և ուրիշ.) և նրանց տարբերություններն իրևալիստական դպրոցներից: Իսկական պատմականությունը բացակայությունը հունական փիլիսոփաների իրևալիստական և մեխանիստական դպրոցներում: Հունական փիլիսոփայության նշանակության դնահատումը Մարքսի և Ենգելսի աշխատություններում:

Ընդհանուր բնութագիր բիոլոգիական գիտությունների զրուծյան միջնադարի պայմաններում: Կրոնի և ֆեոդալական հասարակության կրոնա-ազնվականական իդեոլոգիայի ազդեցությունն եվրոպացիոնիստական գաղափարների զարգացման վրա:

ԹԵՄԱ 2. Նոր ժամանակաբայանի եվրոպացիոնիստական գաղափարները

ա) Բիոլոգիական գիտությունների զրուծյունը XV, XVI և XVII դարերում: Կապիտալիստական հարաբերությունների զարգացումը, վորպես պայման, վորը նպաստեց յերկրի կենդանական և բուսական աշխարհների բազմաձևություն մասին գիտելիքների

կուտակմանը: Առաջին ամփոփումները յերկրի կենդանական և բուսական աշխարհի մասին: Գեոնների, Ալբրոկմանդիի և ուրշ-ամփոփումների ընդհանուր բնութագրումը: Արիստոտելի և թեոլոգիայի ազդեցությունը սիստեմատիկայի զարգացման վրա: Առաջին պատկերացումները տեսակի մասին XVI դարի բուսաբանների (Ֆուլքս, Մալվիանի, Բրունֆելդս և ուրիշ.) նկարագրական աշխատանքներում: Անատոմիայի և սիստեմատիկայի զարգացումը XVI և XVII դ.դ.: Բույսերի արհեստական սիստեմ (Ս. Ցեզալպինո, Ժոզեֆ Տուրնեֆոր, Ջոն Ռեյ և ուր.) : Հասկացողություն տեսակի մասին ըստ Ջոն Ռեյի: Վեդալիի, Ֆաբրիցիի, Հարվեյի, Լեվենհուկի, Մալպիգի, Մալանցանիի և ուրիշ. աշխատանքների նշանակությունը կենդանի ձևերի ճանաչման համար:

բ) Կարլ Լիննե և նրա բնության սիստեմը: Արարչագործության թեորիայի զրուծյունը XVIII դ.: Տեսակի, վորպես սիստեմի ամփոփում միավորի մետաֆիզիկ հասկացողությունը: Լիննեն վորպես կրոնա-ազնվականական աշխարհայացքի և տեսակների կայունություն մետաֆիզիկ ուսմունքի ներկայացուցիչ: Այդ հայացքի ազդեցությունը Լիննեյի վրա: Ճեղքվածքները (ծրախ) արարչագործության թեորիայի կողմնակիցների մետաֆիզիկական պատկերացումներում: Տեսակների փոփոխականության պրոբլեմը Կարլ Լիննեյի և նրա աշակերտների աշխատանքներում: Պատկերացումներ տեսակների սահմանափակ փոփոխականության մասին, վոր կախված է տեղական պայմանների ազդեցությունից կամ տեսակների խաչաձևումից: Ենգելսը Կ. Լիննեյի «գիշումները» մասին՝ ձևերի փոփոխականության ուսմունքին: Ֆ. Ենգելսը զարգացման գաղափարի տարածման մասին բնագիտության մեջ:

գ) XVIII դ. եվրոպացիոնիստական հայացքները: Բյուֆոն: Ցերկրի առաջացման ու զարգացման և կենդանի ձևերի առաջացման վերաբերյալ նրա հայացքների բնութագրումը: Բյուֆոնի փորձերը կենդանական աշխարհի կազմի փոփոխությունները դիտելու՝ կլիմայի և այլ ֆիզիկական գործոնների փոփոխությունների կապակցությամբ: Բյուֆոնի պատկերացումները կենդանի ձևերի սահմանափակ փոփոխությունների մասին: Բյուֆոնի վերաբերմունքը Լիննեյի հայացքներին: Բյուֆոնի վերաբերմունքը սիստեմատիկային: Բյուֆոնի պատկերացումները ձևերի սիստեմատիկ խմբերի վոչ ուսելի լինելու մասին: Ըստ Եյուլյան

վոչ ձիշտ այդ պատկերացումները դրական նշանակություններն արարչագործություն թեորիայի դեմ յեղած պայքարում: Բյուզնդի ընդհարումը տիրապետող կրոնա-ազնվականական աշխարհայացքի հետ, վորպես զարգացման գաղափարի թեր ու դեմ պայքարի սրման ցուցանիշ:

Բյուզնդի արտահայտությունների հակասական լինելը:

դ) Պրեֆորմիստական գաղափարները և նրանց ազդեցությունն եվոլյուցիոնիստական հայացքների զարգացման վրա 18-րդ դ.: Ձևերի իերարխիայի գաղափարները Լայբնիցի փիլիսոփայություն մեջ և նրա կապն Արիստոտելի փիլիսոփայության հետ: Լայբնիցի «անընդհատությունն որենքը»: Բնություն մեջ իերարխիայի և կարգի մետաֆիզիկ գաղափարի զարգացումը: Կենդանի էջակների սանդուղի գաղափարը, ձևերի ծավալման (և վոչ թե զարգացման) գաղափարը Ռոբինսոնի, Բոննեյի աշխատանքներում: Եյակների սանդուղի ընդհանուր բնութագրերը և յեղածի բացման վերաբերյալ նրա արտահայտած եվոլյուցիոնիստական գաղափարները տարբերությունը բնությունն հկատմամբ իսկական եվոլյուցիոն հայացքից: Սանդուղի աստիճանները, վորպես ներքին, պատմականորեն չկապված ձևեր:

յե) Բնափիլիսոփայություն: Նրա ընդհանուր բնութագրերը: Բնափիլիսոփաների (Գյոթե, Ուլեն, Տրեվիրանուս և ուր.) եվոլյուցիոնիստական գաղափարները և նրանց նշանակությունը, վորպես վավերագրեր, վորոնք ցույց են տալիս զարգացման գաղափարների ազդեցությունն աճումը 18-րդ և 19-րդ դ. սկզբում դարաշրջանի սոցիալական հարաբերությունների կապակցությամբ:

Երազմ Դարվին և նրա բնափիլիսոփայական գաղափարները համառոտ բնութագրումը:

զ) Նկարագրած եվոլյուցիոնիստական ուսմունքները ընդհանուր բնութագրումը: Ամբողջական, հետևողական եվոլյուցիոն ուսմունքի նշանների և իսկական պատմականության ելմենտները բացակայությունը նրանց մեջ: Եկտոգենեզի և պրոֆորմիզմի գաղափարների, իդեալիզմի և մեխանիցիզմի միջև միևնույն տեղում մնալը: Նկարագրած եվոլյուցիոնիստական ուսմունքների հակասական լինելը, վորպես արտացոլումն գիտական տվյալները դրություն և մեռնող կրոնա-ազնվականական իդեոլոգիայի և բուրժուազիայի շահերի ու աշխարհայացքի միջև սրված հակասությունները:

ԹԵՄԱ. 3. Ժան Բայսիս Լամարկ

Լամարկը — առաջին եվոլյուցիոնիստ: Լամարկի համառոտ կենսագրականը: Նրա ժամանակվա դարաշրջանը: Լամարկի աշխատանքները սիստեմատիկայի բնագավառում: Լամարկի առաջին պատկերացումներն եվոլյուցիայի մասին: Նրա եվոլյուցիոն գաղափարների ծավալման նկարագրությունը «Կենդանաբանությունն փիլիսոփայությունն» գրքում: Լամարկի եվոլյուցիոն գաղափարների նկարագրությունը: Տեսակների փոփոխությունն պրոբլեմը, վորպես տեսակների սահուն փոխակերպման ուղիով վորակապես նոր ձևերի առաջացման պրոցես: Լամարկի վերաբերմունքը մահացման պրոբլեմին: Լամարկի վերաբերմունքը սիստեմատիկական խմբերի ռեակցիանությունն պրոբլեմին, մասնավորապես տեսակի ռեակցիանությունն պրոբլեմին: Փոփոխականությունն սկզբունքը և տեսակի վոչ ռեակցիանությունը վորպես անփոփոխականությունն սկզբունքի և տեսակի բացարձակ ռեակցիանությունն «անտիթեզա»: Ըստ էությունն Լամարկի սխալը. այդ «անտիթեզի» պրոգրեսիվ դրական նշանակությունը տեսակների կայունությունն թեորիայի դեմ մղված պայքարում:

Եվոլյուցիայի շարժիչ ուժերն ըստ Լամարկի ուսմունքի: Սանդուղի աստիճանները և Լամարկի գրադացիայի գաղափարը: Նրա սկզբունքային տարբերությունները և կատարյալ անկախությունը Բոննեյի և Ռոբինսոնի աշխատանքներում արժարժված աստիճանների գաղափարից: Ըստ Լամարկի պատկերացումները գրադացիայի պրոցեսը, վորպես որգանիզմների դեպի կատարելագործումը ձգտելու արդյունք: Գրադացիայի պրոցեսը վորպես խոշոր տակոնոմետրիկ խմբերի եվոլյուցիայի հիմքը: Հարմարանքների բազմաձևությունն պրոբլեմը Լամարկի ուսմունքում: Հարմարվողականությունը վորպես աստիճանական զարգացման պրոցեսին ուղեկցող մասնավոր պրոցես: Լամարկի հայացքը բարձրակարգ կենդանիների և ստորին կենդանիների ու բույսերի վորակային տարբերությունների մասին, վորպես բույսերի և կենդանիների հարմարման պրոցեսների տարբերությունների մասին ունեցած նրա պատկերացումների հիմք: Հարմարման պրոցեսը բարձրակարգ կենդանիների մոտ ըստ Լամարկի: Միջավայրի նշանակությունը: Միջավայրի փոփոխությունները և կարիքների փոփոխությունները: Վարժեցում և վոչ վարժեցում: Կառուցվածքի փոփոխությունը և Լամարկի առաջին որենքը: Լամարկի յերկրորդ որենքը (ժառանգականությունն որենքը):

Հարմարման պրոցեսը վորպես միջավայրի գործոնները սղղեցու-
թյան ուղղակի արդյունք ստորին կենդանիների և բույսերի մոտ:

Լամարկի թեորիայի քննադատությունը դար-
վինիզմի և դիալեկտիկական մատերիալիզմի դիր-
քերից: Լամարկի սխալ պատկերացումները տեսակի վորպես
վոչ ռեալ կատեգորիայի մասին և եվոլուցիոն պրոցեսի, վորպես
ձևերի փոխակերպման սահուն (այլ վոչ ընդհատ) պրոցեսի մասին:
Այստեղից բխող ձևերի մահացման պրոցեսի սխալ բացասումը
Լամարկի կողմից: Եվոլուցիայի պրոցեսի և հարմարման պրոցեսի
հարաբերությունները սխալ պատկերացումները, վորոնք բխում
են հարմարման պրոցեսի սխալ հասկացողությունից: Այդ պրո-
ցեսի իդեալիստական մեկնաբանությունը Լամարկի թեորիայում:
Լամարկի առերևույթ մատերիալիզմը և բույսերի հարմարման
պրոցեսի նրա մեկնաբանությունը: Հիմնական ծառայությունը.—
եվոլուցիոն ուսմունքի պրոբլեմատիկայի դրուսն իր ամբողջ
լայնությամբ (տեսակի պրոբլեմը, փոփոխականության և ժառան-
գականության ուսմունքը, եվոլուցիայի ուղղությունների և
շարժիչ ուժերի պրոբլեմը): Լամարկի դարաշրջանի սոցիալական
հարաբերությունները և նրա ուսմունքի անհիմն լինելը վորպես
պատճառ նրա անհաջողության:

Եվոլուցիայի հիմնական պրոբլեմները անլու-
ծելիությունը Լամարկի ուսմունքի հիման վրա:
Ադապտացիայի պրոբլեմը և եվոլուցիայի հարմարվողական
բնույթը վորպես գործոն, վոր բաց է անում բնական ընտրու-
թյան թեորիայի վրա չհենվող ամեն մի եվոլուցիոն թեորիայի
սնանկությունը:

ՀԱՅՎԱԾ II. ԴԱՐՎԻՆԻԶՄ

2. ԴԱՐՎԻՆ ՅԵՎ ՆՐԱ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ

ԹԵՄԱ 1. 2. Դարվինի կյանքն ու աշխատանքը

2. Դարվինի կենսագրությունը: Նրա կյանքի հիմնական
փաստերը: Դպրոցական տարիները և համալսարանական կրթու-
թյունը: Դարվինի բնագատմական կրթությունը: Ճանապարհոր-
դություն «Իրլլ» նավի վրա (1831—36): Այդ ճանապարհորդու-
թյան նկարագրությունը: Լյաեյի «Գեոլոգիայի հիմունքները»
գրքի ուսումնասիրությունը և նրա ազդեցությունը Դարվինի

վրա: Ճանապարհորդության արդյունքները: Ճանապարհորդու-
թյան նշանակությունը Դարվինի, վորպես բնագետի և եվոլու-
ցիոնիստի ձևակերպման մեջ:

Վերադարձ Անգլիա և աշխատանքը եվոլուցիոն թեորիայի
վրա: 1858 թ. նրա թեորիայի համառոտ բացատրության հրա-
պարակումը «Լիննեյան ընկ. ժուռնալ»-ում միաժամանակ Ա. Ուոլ-
լեսի հողվածի հետ: «Տեսակների ծագում»-ի հրապարակումը
1859 թ.: Գրքի հաջողությունները: Յերկրորդ հրատարակության
լույս ընծայելը 1860 թ., յերրորդինը— 1861 թ.:

Համառոտ տվյալներ «Տեսակների ծագում»-ի հետագա հրա-
տարակությունների մասին և 2. Դարվինի հետագա աշխատանք-
ների համառոտ տեսությունը:

Կյանքը Դաունում: 2. Դարվինը վորպես զիտնական և մարդ:
Դարվինի մահը: Դարվինի համաշխարհային փառքը:

ԹԵՄԱ 2-րդ. Դարվինի գլխի բնապատմական յեվ սոցիա- լական նախադրյալները

ա) Սիստեմատիկայի զարգացումը և զարվինյան
եվոլուցիոն թեորիայի սգտին վկայող փաստերի
կուտակումը սիստեմատիկայի բնագավառից:—
Տեսակների փոփոխությունը սիստեմատիկայի տվյալների համա-
ձայն: Արհեստական և բնական սիստեմատիկական խմբերի
վերաբերյալ պատկերացումների զարգացումը և բնության մեջ
բնական խմբերի ռեալ գոյության նշանակությունն եվոլուցիոն
ուսմունքի (դարվինիզմի) համար: Տիպերի և համաստորագաս
սիստեմատիկական կատեգորիաների ուսմունքի զարգացումը և
նրա բացատրությունը դարվինիզմի հողի վրա: Սիստեմատիկների
և մորֆոլոգների պաշքարը XIX դ. ձևերի բնական խմբերի
առնչությունները սանդուղի ձևով պատկերացնելու դեմ, կապված
«բարձրակարգ» և «ստորին» խմբերի մասին հասկացողություն-
ների պարզված հարաբերականության հետ: Ծննդաբանական
ծառերի մասին պատկերացումների զարգացումը և այդ հարցի
առնչությունը (отношение) դիվերգենտ եվոլուցիայի վերաբեր-
յալ դարվինյան պատկերացումների հետ: Դարվինը «ծննդաբա-
նական ծառերի» մասին:

բ) Մորֆոլոգիայի զարգացումը XIX դ. աշխարհի
կեսում.—ժոֆրուա Սենտ-Իլեր և նրա դերը մորֆոլոգիայի

զարգացման մեջ: Ժ. Սենտ-Իլերի եվոլյուցիոնիստական ուսմունքի բնութագրումը: Ժ. Սենտ-Իլերի վերացական պատկերացումները միասնական կառուցվածքի պլանի մասին: Սենտ-Իլերի հասկացողությունն անալոգ որգանների մասին և այդ հասկացողության նշանակությունն եվոլյուցիոն ուսմունքի համար: Ձևերի փոփոխության պատճառներն ըստ Ժ. Սենտ-Իլերի: Որգանական աշխարհի ամբողջական պատմական հասկացողության և ամբողջ եվոլյուցիոն գաղափարի բացակայությունը Ժ. Սենտ-Իլերի մոտ: Ժ. Սենտ-Իլերը վորպես համեմատական անատոմիայի հիմնադիր:

Ժորժ Կյուվիե: Կյուվիեյի համեմատական - անատոմիական աշխատանքները: Որգանիզմի՝ վորպես միասնության, նրա հասկացողությունը: Որգանիզմի մասերի հարաբերակցության որենքը: Որգանների հարաբերակցություն (կորրեկցիայի): Փոխադարձ ֆունկցիոնալ ազդեցություններ: Որգանների սուբորգինացիայի սկզբունքը: Կառուցվածքի չորս պլան ըստ Կյուվիեյի: Կյուվիեն վորպես արարչագործության թեորիայի կողմնակից:

Ժ. Սենտ-Իլերի և Կյուվիեյի միջև չեղած վեճը կառուցվածքի միասնական պլանի և կառուցվածքի չորս պլանի առթիվ: Վեճի բնույթն ու նշանակությունը և նրա առնչությունն եվոլյուցիոն գաղափարի հետ: Կյուվիեյի հաջողությունների պատճառները բանավեճում: Ժ. Սենտ-Իլերի աշխատանքների և մանավանդ Կյուվիեյի աշխատանքների որյեկտիվ նշանակությունը, վորպես եվոլյուցիոն ուսմունքի ոգտին վկայող նյութ: Անատոմիայի զարգացման ընդհանուր ակնարկ և համեմատական անատոմիայի զարգացման սաղմերը XIX դ. առաջին կեսին (Բլյունենբախ, Ֆիշեր, Ֆոն Վալդհեյմ, Լյուդվիգ Բոյանուս, Ֆրիդրիխ Մեկել, Կ. Ռուդոլֆ և ուրիշներ): Անալոգ (հոմոլոգ) նմանությունների վերաբերյալ ուսմունքի զարգացումը և նրա նշանակությունը եվոլյուցիոն ուսմունքի հիմնավորման համար:

դ) Սաղմաբանությունը XIX դ. առաջին կեսին:—Վոդնաշարավորների սաղմաբանության զարգացումը: Կարլ Բերի, Պանդերի և այլ հետազոտողների աշխատանքները: Բերի որենքը և նրա որյեկտիվ նշանակությունն եվոլյուցիոն ուսմունքի հիմնավորման մեջ:

ը) Պալեոնտոլոգիայի և կենսաաշխարհագրությունը XIX դ. առաջին կեսին:—Կյուվիեյի պալեոնտոլոգիական աշխատանքները: Կյուվիեյի հայացքներն

իր հայտնաբերած պալեոնտոլոգիական փաստերի նկատմամբ և նրանց որյեկտիվ նշանակությունը իբրև եվոլյուցիոն ուսմունքի ոգտին վկայող վավերագրեր: Ընդհանուր ակնարկ պալեոնտոլոգիայի զարգացման XIX դ. առաջին կեսին: Ձևերի փոփոխման գաղափարը ժամանակի մեջ (во времени) և ժառանգորդության ու պատմականության գաղափարը յերկրաբանություն և պալեոնտոլոգիայի մեջ: Սկրոպի և Լյաբլի աշխատանքները: Լյաբլի «Յերկրաբանություն հիմունքները» նշանակությունը: Կենսաաշխարհագրության հաջողությունները և համապատասխան փաստերի նշանակությունն եվոլյուցիոն ուսմունքի հիմնավորման մեջ: Համատուտ տվյալներ ցիտոլոգիայի (բջջաբանություն) և հիստոլոգիայի (հյուսվածաբանություն) զարգացման մասին: Բջջային թեորիայի նշանակությունն եվոլյուցիոն ուսմունքի հիմնավորման հարցում:

յ) Ընդհանուր բնութագիր ի ոգուտ եվոլյուցիոն ուսմունքի դիտված պատճառաբանությունների, վորոնք հանդիսանում են վորպես միայն զարվինիզմի հողի վրա բացատրվող բիոլոգիական գիտությունների փաստեր:

զ) Դարվինիզմի հասարակական—պատմական և սոցիալ-տնտեսական նախադրյալները: Կապիտալիզմի բարձրացող զարգացումը XIX դ. կեսերին: Արդյունաբերության և խոշոր գյուղատնտեսության աճը: Ընտանի կենդանիների և կուլտուրական բույսերի նոր ցեղերի առջացման պրակտիկայի զարգացումը: Մարդու կամքով ցեղեր ստեղծելու հնարավորության պատկերացումների զարգացումը: Այդ պատկերացումների մատերիալիստական բնույթը: Անգլիական կապիտալիստական հասարակության դասակարգային հակասությունների սրումը: Այդ դործոնի նշանակությունը բուրժուական փրիլսոփայական ուսմունքների ձևակերպման մեջ: Մալթուսի «ուսմունքը» գերբնակչության մասին և Ադամ Սմիտի տնտեսական թեորիան պաշարող ուժերի ազատ մրցման մասին: Մարդու վորպես «բնական» եզոյիստի (յեսասերի) մեկնաբանումը: Առևտրի, արդյունաբերության, տոհմային կենդանաբուծության աճումը կապիտալիստական հասարակության աճող դասակարգային հակասությունների ֆոնի վրա, վորպես զարվինիզմի նախադրյալներ և բազա: Ֆ. Ենգելսը զարվինիզմի սոցիալական ծագման մասին:

ԹԵՄԱ. 3. 2. Դարվիճի եվոլուցիոն բեռիան

1. ՌԻՍՄՈՒՆՔ ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ա) Ընդհանուր ներածությունը 2. Դարվիճի ուսմունքի նկարագրության մեջ: Դարվիճի «Տեսակների ծագումը բնական ընտրությամբ կամ ընտրյալների պահպանումը գոյության կընդունվում» աշխատության բովանդակության նկարագրությունը:

Տեսակների ծագման վերաբերյալ «հայացքների պատմական ակնարկ» Դարվիճի գրքում և այդ ակնարկի՝ վորպես դարաշրջանի վավերագրի՝ նշանակությունը: «Ներածությունը» վորպես վավերագիր, վոր հաստատում է, թե Դարվիճը գիտակցաբար չեղնում էր կենդանաբուծության և բուսաբուծության պրակտիկայից: «Տեսակների ծագման» գլուխների նկարագրությունը:

բ) Փոփոխականությունն ընտելացրած վիճակում և արհեստական ընտրությունն:—Մարդու կողմից իր շահերի հարմարեցրած կենդանիների և բույսերի արհեստական ցեղերի զանազանակերպությունը և կատարելությունը: Կենդանիների և բույսերի կուլտուրական ձևերի փոփոխականությունը: Փոփոխականության պատճառները: Արտաքին գործոնների դերը, խաչաձևման դերը: Փոփոխականություն և ժառանգականություն: Արհեստական ընտրություն: Ընտանի կենդանիների մի քանի ցեղերի ծագումը: Աղավնիների ցեղերի ծագումը: Գիտակցական և անգիտակցական ընտրություն: Հասկացողություն սելեկցիայի մասին: Ընտանի կենդանիների և բույսերի ցեղերի բուծման մեթոդները, վորպես Դարվիճի տեսական (построений) նախադրյալներ:

գ) Փոփոխականությունը բնական պայմաններում:—Ներտեսակային փոփոխականություն և նրա հիմնական նորինաչափություններն ըստ Դարվիճի: Ուսմունք տեսակի մասին: Հայտնի (широко) դադթած և տարածված տեսակները, վորպես ամենից շատ փոփոխական ձևեր: Տարբերակները (յենթատեսակներ) վորպես առաջացող (սկսվող) տեսակ: Ընտանի ցեղերի և բնական տեսակների փոփոխականության հետազոտության զուգահեռ մեթոդը, վորպես Դարվիճի կողմից պրակտիկայի, ինչպես իսկական կրիտերիումի, ոգտագործման հետեվանք:

Փոփոխականության և ժառանգականության որենքները Դարվիճի թեորիայում: Պանգենզիսի ժամանակավոր թեորիա: Դարվիճի թեորիայում փոփոխականության և ժառանգականության

յերևույթների, վորպես եվոլուցիայի պրոբլեմի հետ սերտ կապված յերևույթների մեկնաբանումը:

ԹԵՄԱ. 4. 2. Դարվիճի եվոլուցիոն բեռիան

2. ԳՈՅՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՎ ՅԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բազմացում և գերբնակչություն, վորպես գոյության կովի նախադրյալներ: Գոյության կովի որինակներ: Ուղղակի պայքար, մրցում և պայքար միջավայրի պայմանների դեմ: Բարդ հարաբերություններն որգանիզմների միջև և գոյության կովի:

Բնական ընտրություն կամ ամենից լավ հարմարվածների պահպանում: Բնական ընտրության բնութագրումը և նրա համեմատությունն արհեստական ընտրության հետ: Ընտրության ներգործությունը: Ձևերի մահացումը վորպես ընտրության հետևանք: Մահացման պրոցեսի պատմական պայմանավորվածությունը: Մահացման յերևույթի վերաբերյալ Լամարկի և Դարվիճի հայացքների տարբերությունները, վորպես Լամարկի և Դարվիճի եվոլուցիայի թեորիաների տարբերությունները բնորոշող մոմենտ:

Ընտրության սելեկցիոն-ստեղծագործող դերը: Հատկանիշների խոտորման սկզբունքը և նրա խոր կապն ընտրության թեորիայի հետ: Կառուցվածքի բարձրացման և ստորին ու բարձրակարգ ձևերի միաժամանակյա գոյությունը, վորպես փաստեր, վորոնք բացատրվում են հատկանիշների խոտորման (դիվերգենցիա) սկզբունքի հիման վրա: Սեռական ընտրության թեորիան:

Իրվերգենցիան, վորպես եվոլուցիոն պրոցեսի հիմնական հատկանիշ և Դարվիճի թեորիայի ամենաբնորոշ սկզբունք:

Դեոլոգիայի, պալեոնտոլոգիայի, կենսաշխարհագրության, մորֆոլոգիայի և սիստեմատիկայի վկայումքները, վորոնք բերվում են Դարվիճի կողմից վոչ միայն վորպես եվոլուցիայի ապացույցներ, այլև վորպես ցուցմունքներ (показания) ի ոգուտ նրա թեորիայի:

ԹԵՄԱ. 5. Տեսակի պրոբլեմը դարվիճիզմի յուսաբանությամբ

Ընդհանուր պատկերացումներ տեսակի մասին: Տեսակի մորֆոլոգիական և ֆիզիոլոգիական կրիտերիումը (չափանիշը): Տեսակի աշխարհագրական կրիտերիումը: Տեսակ և արեալ: Տեսակ,

աշխարհագրական ուստ, ցեղ: Ընդհանուր տվյալներ տեսակա-
առջացման պրոցեսի մասին: Տեսակաառջացման դարվիչյան
սքեման: Յենթատեսակ, վորպես սկսվող տեսակ: Մի քանի
սխտեմատիկների հայացքները տեսակաառջացման պրոցեսի
վրա (Կլանդմիդոտ, Ռենշ և ուր.) և նրանց քննադատությունը:
Մուտացիաների դերը տեսակաառջացման պրոցեսում: Տեսակնե-
րի առջացման պրոցեսի առթիվ դարվիչյան պատկերացումների
ձևումը: Որինակներ:

Տեսակի ռեալականությունը պրոբլեմը: Տեսակաառջացման
պրոցեսը վորպես սահուն պրոցեսի պատկերացման սխալ լինելը:
Տեսակի սահմանները: Տեսակը վորպես բնություն ռեալ չերևույթ:
Տեսակի ռեալականությունը պրոբլեմը և նրա եվոլուցիան: Կ. Ա.
Տիմիրյազովը տեսակի ռեալականություն մասին: Արարչագործու-
թյան թեորիայի տեսակետից տեսակի ռեալականությունը հասկա-
ցողություն խոր տարբերությունը դարվիչյան հասկացողությունից:
Հասկացողություն «լինեոնի» և «ժորգանոնի» մասին: Վեջին
հասկացողության հակապատմական սպեկուլյացիան հակադարվի-
չիստական թեորիաներում և գենետիկայում: Տեսակի պապուլ-
յացիա:

Տեսակի բնորոշումը: Տարբեր հեղինակների (Դարվին, Տիմիր-
յազով, Կոմարով) աշխատանքներում տված տեսակի բնորոշում-
ների տեսություն:

ԹԵՄԱ. 6. Որգանական նպասակահարմարության պրոբլեմը դարվինիզմի լուսաբանությանը

Որգանիզմների ադապտիվ կառուցվածքը, վորպես բնություն
անժխտելի չերևույթ: Հարմարանքների ընդհանուր սխտեմատիկ
տեսություն: Հարմարումները բիոտիկ և աբիոտիկ պայմաններին:
Միմիկրիա: Դիշառչություն: Պարզադիտիվ: Հիդրոբիոտաների
հարմարումները: Գարայրային որգանիզմներ: Փորոզ ձևեր: Պալեո-
բիոլոգիա և գոյություն պայմանների վերակառուցումը մորֆոլո-
գիական տվյալների հիման վրա:

Որգանական նպատակահարմարության չերևույթի անալիզ:
Հակադարվիչիստների իդեալիստական պատկերացումներն ադապ-
տացիայի մասին: Հարմարված կազմվածքի (адаптированной
организации) հասկացողությունը, վորպես որգանիզմի և միջ-
վայրի հարաբերությունների չերևույթ Դարվինի թեորիայում:

Թեոլոգիային և թեոլոգիային Դարվինի տված հարվածը վորպես
խոշոր ծառայություն: Նպատակահարմար կառուցվածքի հարա-
բերական լինելը ցույց տվող փաստերի տեսություն: Դարվինի
համապատասխան տվյալների նկարագրությունը: Հարմարվողա-
կանություն հարաբերական լինելու հետագա որինակները: Դիս-
տեղիոլոգիայի պրոբլեմը (Հեկկել): Այսպիսիություններ: Ընտանի
ձևերի պոտենցիալ-դիստեղիոլոգիական կազմվածքը, վորպես պատ-
ճառ բնական պայմաններում նրանց ապրելու անընդունակու-
թյան: Դիստեղիոլոգիական հատկանիշներ ձկների, թռչունների,
կաթնասունների կուլտուրական ցեղերի մոտ, վորպես նրանց
բնական ընտրություն ներգործությունից մեկուսացնելու հետե-
վանք:

Նպատակահարմարության հարաբերական լինելու եքսպերի-
մենտալ ապացույցներ: Այդ տեսակետից Գելլերի, Բելայնի, Զյու-
Ֆերտի, Սյուլիներտոնի և այլ հեղինակների փորձերի նշա-
նակությունը: Ընդհանուր մեթոդոլոգիական յեղրակացություն
և նպատակահարմարություն: Դարվինյան հասկացողությունն
անվանարկելու քննադատություն: Ֆ. Ենգելսը և նպատակահար-
մարության պրոբլեմը: Այդ հարցում Դարվինի թեորիայի խոշոր
առավելությունները յուրաքանչյուր այլ թեորիայի առաջ: Եվո-
լուցիոն պրոցեսը վորպես հարմարվողական պրոցես և այդ փաս-
տի նշանակությունը, վորպես վկայություն ի ոգուտ Դարվինի
եվոլուցիոն ուսմունքի:

ԹԵՄԱ. 7. Դարվինիզմի գնահատականը մարքսիզմ- լենինիզմի դիրքերից

Դարվինի թեորիայի գնահատականը Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի
աշխատանքներում, վորպես մատերիալիստական թեորիայի, վոր
հիմնված է պատմական մեթոդի կիրառման վրա և տարբերայնու-
րեն հենվում է դիալեկտիկական մատերիալիզմի մեթոդոլոգիայի
վրա և վորպես թեորիայի, վոր ջախջախում է թեոլոգիայի մե-
տաֆիզիկայի և իդեալիզմի դիրքերը բիոլոգիայի բնագավառում:

Դարվինի ուսմունքի տրամաբանական և փաստական տեսա-
կետից հիմնավորված լինելը, վոր ջախջախեց հակաեվոլուցիո-
նիզմը բիոլոգիայի բոլոր բնագավառներում: Տեսակի և նրա
եվոլուցիայի հասկացողության տարբերայն-դիալեկտիկական
մեկնաբանումը (հակառակ Դարվինի նրապայն խոսքերի, թե

ընտելութունը թռիչքներ չի անում): Ընդհատութեան և անընդհատութեան միասնութեանը Դարվինի թեորիայում: Պատահականութեան պրոբլեմը Դարվինի թեորիայում:

Պրակտիկան, վորպես ճշմարտութեան կրիտերիում Դարվինի թեորիայում: Այդ փառտի նշանակութեանը սոցիալատական տըն-ասնութեան պայմաններում Միչուրինի և Լիսենկովի աշխատանք-ների որինակների վրա:

Դարվինի թեորիայի բացասական կողմերի Մարքսի և Ենգելսի գնահատականը: Դարվինի թեորիայի բուրժուական սահմանափակութեանը: Գոյութեան կովի միակողմանի մեկնաբանութեանը: Ենգելսը գոյութեան կովի և նրա դեպի գերբնակչութեան առնչութեան մասին:

Դարվինի կողմից գոյութեան կովի բիոլոգիական որենքների վոչ քննադատական և անորինաչափ փոխանցումը սոցիալական յերևույթների սֆերան: Դարվինի հակակրոնականութեան բնույթը կապված նրա քաղաքական հայացքների բուրժուական սահմանափակութեան հարցի հետ:

ԹԵՄԱ. 8. Դարվինիզմի ազդեցությունը բիոլոգիական գիտությունների զարգացման վրա

Մի ստեմատիկայի զարգացումը և Ֆիլոգենետիկ սիստեմատիկայի պրոբլեմը: Եվոլուցիոն «տոնմածաւեր»: Ե. Հեկկելի դերը Ֆիլոգենետիկայի զարգացման մեջ: Համեմատական անատոմիայի զարգացումը: Հոմոլոգ որգանների հասկացողութեան զարգացումը: Գեգենբաուերի դպրոցի աշխատանքները: Ա. Դորն և Ֆունկցիայի փոփոխման սկզբունքը: Ոգտակար, ձևասակար և ինդիֆերենտ (անտարբեր) որգանների հասկացողութեան զարգացումը, վորպես որգանիզմի և միջավայրի հարաբերութեաններին յերևույթ: Ուսմունք ուղղիմենտների մասին: Անտրոպոգենեզի պրոբլեմի մշակումը Հեկկելի կողմից: Հեկկելի բանահոնիվը հակադարվինիստների հետ: Ֆ. Ենգելսի «Անտի-Դյուրինգ»-ը և այդ աշխատութեան նշանակութեանը:

Ս ա դ մ ա բ ա ն ու թ յ ա ն զ ա ը գ ա ց ու մ ը: Ֆ. Մյուլլերի և Ե. Հեկկելի բիոգենետիկ որենքը: Ա. Ո. Կովալևսկու աշխատանքները նշտարիկի և ասցիդայի մասին: Այդ աշխատանքների նշանակութեանը համապատասխան խմբերի Ֆիլոգենետիկ հարաբերութեաններին ուսումնասիրութեան մեջ: Բիոգենետիկ որենքի նշանակութեանը Ֆիլոգենիայի հետազոտութեան մեջ:

Պ ա լ ե ո ն տ ո լ ո գ ի ա յ ի զ ա ը գ ա ց ու մ ը: Ենյմայրի պալեոնտոլոգիական աշխատանքները: Ենյմայրի՝ «Կենդանական աշխարհի արմատները», վորպես պալեոնտոլոգիայի պրոբլեմների դարվինիստական հասկացողութեան որինակ: Վ. Ո. Կովալևսկու — վորպես պալեոնտոլոգ-դարվինիստի աշխատանքները: Եվոլուցիոն պրոցեսի հետազոտութեան յեռակի մեթոդն ըստ Հեկկելի:

Կ ե ն ս ա շ խ ա ը հ ա գ ը ու թ յ ա ն զ ա ը գ ա ց ու մ ը: Եքսպերիմենտալ բիոլոգիական գիտութեաններին զարգացումը Դարվինի գաղափարների ազդեցութեան տակ: Դարվինյան ուղղութեանը եկոլոգիայի զարգացման մեջ:

Բիոլոգիական գիտութեաններին զարգացման վրա դարվինիզմի ազդեցութեան ընդհանուր բնութագրերը, վորպես Դարվինի գաղափարի արդյունավետութեան վկայութեան:

ԴԱՐՎԻՆԻԶՄԻ ԱՐԴԻ ԴՐՈՒՅՅՈՒՆԸ

ԹԵՄԱ. 9. Փոփոխականության ուսմունքի արդի դրությունը

ա) Փոփոխականութեան Կ. Ա. Տիմիրյազովի դարվինիստական բնորոշումը: Այդ հասկացողութեան բնորոշման հարցի սկզբունքային մեթոդոլոգիական նշանակութեանը: Պատմական մեթոդի (Կ. Ա. Տիմիրյազով) նշանակութեանը փոփոխականութեան հասկացողութեան բնորոշման մեջ: Փոփոխականութեան դարվինյան հասկացողութեանը, վորն անքակտելի կապի մեջ և եվոլուցիոն ուսմունքի հետ:

բ) Փ ո փ ո խ ա կ ա ն ու թ յ ա ն հ ի մ ն ա կ ա ն ձ և ե ը: Մոդիֆիկացիա, տեական ուլյատիվ փոփոխականութեան և նրա առնչութեանը տեսակառաջացման պրոցեսի հետ: Փոփոխականութեան տարբեր ձևերի դերը եվոլուցիոն պրոցեսում:

գ) Փ ո փ ո խ ա կ ա ն ու թ յ ու ն և մ ի ջ ա վ ա յ ը: Միջավայրի պայմաններ և գոյութեան պայմաններ: Ռեակցիաների նորման և «պահանջների» նորման: Գենոտիպ և ֆենոտիպ: Որգանիզմի յուրահատկութեանից կախված միջավայրի գործոնների ազդեցութեան յուրահատկութեանը: Որինակներ: Միջավայրի գործոնները ներգործում են որգանիզմի ներսում այլ վորակով, քան նրանից դուրս: Որգանիզմի և համապատասխան գործոնների միջև յեղած փոխազդեցութեաններին ըմբռնումը նրանց փոխներթափանցմամբ: Որինակներ:

Որգանիզմի զարգացման ստադիայից կախված գործոնների ազդեցության յուրահատկությունը: Ա. կազեմ. Տ. Դ. Լիսենկոյի թեորիան բույսերի զարգացման ստադիականության մասին: Յարովիզացիայի ստադիա: Տվյալ ստադիայում անհրաժեշտ գործոնների յուրահատուկ ընտրելիությունը (выборочность): Գործոնների յուրահատուկ ընտրելիությունը լուսային ստադիայում:

ՔԵՄԱ. 10. Ժառանգականության ուսմունքի արդի դրությունը

Ժառանգականության ուսմունքի զարգացման համառոտ բնութագիրը: Մենդելիզմի բնութագիրը: Ժառանգականության քրոմոզոմային թեորիայի հիմքերը: Մորգանիզմի բնութագրումը: Ուսմունք մուտացիաների մասին: Մենդելիզմի և մորգանիզմի դրական կողմերը: Այդ ուսմունքների նշանակությունը ժառանգականության զարգացման համապատասխան ետապում, վորպես ուսմունքների, վորոնք նպաստեցին ժառանգական չերևույթների մատերիալիստական հասկացողության հաստատմանը:

Մենդելիզմի և մորգանիզմի ընդհանուր և նախնական քըննադատությունը դարվինիզմի դիրքերից:

Պլազմատիկ ժառանգականության թեորիան:

Ժառանգական փոփոխականության գենոտիպի և փոյուլյան պայմանների ընտրության միջոցով ղեկավարելու պրոբլեմը: Տ. Դ. Լիսենկոյի հայացքներն որգանիզմի ժառանգական հիմքի փոփոխության վերաբերյալ: Ժառանգականության որենքները և միջավայրը: Հարաբերական դոմինանտության պրոբլեմը: Միչուրինի ուսմունքն այդ հարցի վերաբերյալ: Դոմինանտության հարաբերականության նկատմամբ Միչուրինի հայացքների տեսական և պրակտիկ արդյունավետությունը: Զիգոտայի՝ վորպես փոփոխվող սիստեմի հասկացողությունն ըստ Միչուրինի: Գենոտիպը, վորպես որգանիզմի ընդհանուր փոփոխական ժառանգական հիմք:

Ժառանգականության չերևույթներ ըստ Կ. Ա. Տիմիրյազովի հայացքների: Կ. Ա. Տիմիրյազովի պայքարը Ֆորմալ գենետիկայի դեմ և տգեատ անբարեխղճությունն այն հաստատման, թե իբր Կ. Ա. Տիմիրյազովը չհասկացավ «մենդելականներին»:

ՔԵՄԱ. 11. Արհեստական ընտրության յեվ սելեկցիայի թեորիայի արդի դրությունը

Սելեկցիայի հիմնական ձևերը: Մասսայական և անհատական ընտրություն: Սելեկցիոն միջոցառումների հաջողությունները: Որինակներ:

Դարվինի աշխատանքների նշանակությունը ստեղծագործական սելեկցիայում, վորը վոչ միայն ոգտագործում, այլև ուղղություն էր տալիս ձևերի փոփոխականությանը: Միչուրինը և Լիսենկոն վորպես սելեկցիոնիստներ—դարվինիստներ: Միչուրինի աշխատանքների բնութագիրը: Դարվինի հայացքները հեռավոր խաչաձևման վրա: Ձևերի աշխարհագրական և տաքսոնոմիական հեռավորության նշանակությունն ըստ Միչուրինի ուսմունքի: Միչուրինի կողմից միջավայրի նշանակության խոսք հասկացողությունը, վոր դրսեվորվեց տեսական պատկերացումներով հեռավոր հիբրիդիզացիայի մասին և գենոտիպի, վորպես գինամիկ սիստեմի հասկացողության մեջ: Միչուրինի նվաճումների ընդհանուր ակնարկ: Պտղատու և հատապտղային բույսերի միչուրինյան սորտերը: Դարվինի իսկական գիտակցական ընտրությունն Միչուրինի աշխատանքներում: Զարգացման ղեկավարելը: Բույսերի բնության վերափոխումը (Լիսենկո): Մենդելի որենքների իսկական գիտական մեկնաբանությունը Միչուրինի կողմից: Տ. Դ. Լիսենկոյի սելեկցիոն աշխատանքները և կոլտնտեսային հողագործության նշանակությունը սելեկցիայի զարգացման մեջ:

ՔԵՄԱ. 12. Գոյության կովի յեվ բնական ընտրության թեորիայի արդի դրությունը

Գոյության կովի: Այդ յերևույթի ուսումնասիրությունը: Գոյության կովի ձևերի կլասիֆիկացիան: Գոյության կովի որինակները և նրանց անալիզը: Գոյության կովի և բնական ընտրության եքսպերիմենտալ ուսումնասիրությունը: Հարմարվողականության հարաբերական լինելը նոր տվյալներում: Ադապտացիայի պրոբլեմի և մասնավորապես—հովանավորող գոյնի և միմիկրիայի պրոբլեմի արդի դրությունը: Զեսնոլայի, Պաուլստենի, Գելլերի, Զյուսֆերտի, Սյուրիններտոնի և այլ հեղինակների աշխատանքները: Գոյության կովի և բնական ընտրության ուսումնասիրության մատեմատիկական մեթոդը (Սոլդենի, Ֆիշերի, Գաուզելի և այլ հեղինակների աշխատանքները):

Բիոցենոլոգիայի նշանակութունը ընտրութեան պրոցեսներին ուսումնասիրութեան մեջ: Հասկացողութուն բիոցենոլոգի և սուկցեսիայի մասին: Բիոցենոլոգի դինամիկան: Որինակներ: Դարվինի՝ վորպես արդի բիոցենոլոգիայի հիմնադրի նշանակութունը:

ԹԵՄԱ 13. Եվոլուցիայի ընթացքը յեվ եվոլուցիոն պրոցեսի դեկավարման պրոբլեմը

Դիվերգենցիա, կոնվերգենցիա և պարալելիզմ ու այդ սկզբունքների առնչութունը բնական ընտրութեան թեորիայի հետ: Մոնոֆիլիա և պոլիֆիլիա և այդ սկզբունքների առնչութունն ընտրութեան թեորիայի հետ: Մոնոֆիլիա և դիվերգենցիա վորպես եվոլուցիոն պրոցեսի դարվինյան հասկացողութեան հիմքում ընկած սկզբունքներ: Եվոլուցիոն պրոցեսի հարմարվողական բնույթը: «Ռադիացիայի» յերևույթը: «Որտոսելիցիա», վորպես դիվերգենցիայի հետևանք: Ձևերի ադապտիվ, աստիճանական և ֆիլոգենետիկ շարքերը:

Ակազեմ. Ա. Ն. Սեվերցովի ուսմունքն արոմորֆոզների և իդիոադապտացիաների մասին և դարվինյան դիվերգենտ եվոլուցիայի պրոբլեմը:

Ստորին և բարձրակարգ խմբերի սխեման (միաժամանակյա) գոյութեան յերևույթը և դիվերգենտ եվոլուցիայի պրոբլեմը:

Եվոլուցիոն պրոցեսի անդարձելիութեան պրոբլեմը: Վ. Ի. Լենինը դարգացման եյութեան մասին: Վ. Ի. Լենինի՝ «Դիալեկտիկայի հարցի մասին» աշխատութեան նշանակութունը: Իդեալիստական պատկերացումը «ինվոլուցիայի» մասին: Պրոբլեմի քննադատութունը:

Եվոլուցիոն պրոցեսի մորֆոլոգիական որինաչափութունները: Բազմաֆունկցիոնալութեան պրոբլեմը և ֆունկցիաների փոփոխման սկզբունքը (Ա. Դորն): Սուբստրատուցիա: Կորրեկցիա: Հասկացողութուն պրոտալաքսիսի և դեյտալաքսիսի մասին:

Ա. Ն. Սեվերցովի ուսմունքը կորեկցիայի մասին:

Ակազեմ. Ա. Ն. Սեվերցովի ֆիլեմորֆոգենեզի թեորիան: Այդ թեորիայի հիմքերը: Ֆիլեմորֆոգենետիկ փոփոխութունների ձևերը: Հեկկելի բիոգենետիկ որենքի քննադատութունը: Ա. Ն. Սեվերցովի՝ ֆիլո—և ոնտոգենեզի ըմբոսումը նրանց փոխներթափանցմամբ և փոխադարձ պայմանավորվածութեամբ: Եվոլուցիոն մորֆոլոգիա: Ա. Ն. Սեվերցովի աշխատանքների նըշա-

նակութունը եվոլուցիոն պրոցեսի ուղղութունների մասին դարվինիստական պատկերացումների հիմնավորման գործում:

Կենդանական խմբերի ֆիլոգենետիկ հարաբերութունները ընդհանուր տեսութուն, վորպես դիվերգենտ եվոլուցիայի դարվինյան սքեմայի ցուցադրում:

Ա. Ն. Սեվերցովի ֆիլեմորֆոգենեզի թեորիան, Տ. Դ. Լիսենկոյի ստադիականութեան թեորիան և եվոլուցիոն պրոցեսների դեկավարման պրոբլեմը դարվինիզմի և Ի. Վ. Միչուրինի և Տ. Դ. Լիսենկոյի աշխատանքների լույսի տակ:

ԹԵՄԱ 14. Կ. Ա. Տիմիրյազով, Ի. Վ. Միչուրին, Տ. Դ. Լիսենկո—խորհրդային դարվինիստներ

Կ. Ա. Տիմիրյազովը—գիտնական-հեղափոխական, Դարվինի թեորիայի անվեհեր պաշտպանը և պրոպագանդիստը Ռուսաստանում: Կ. Ա. Տիմիրյազովի աշխատանքները դարվինիզմի մասին և նրանց խոշոր մեթոդոլոգիական և պրոպագանդիստական նշանակութունը: Դարվինիզմի հարցերի մասին Կ. Ա. Տիմիրյազովի աշխատանքների բնութագրումը: Կ. Ա. Տիմիրյազովի պայքարը ռուս հակադարվինիստների դեմ (Դանիելովսկի, Ստրախով): Կ. Ա. Տիմիրյազովի կենսագրութունը: Դարվինիզմի վերաբերյալ Կ. Ա. Տիմիրյազովի հիմնական աշխատանքների հատուկ տեսութուն («Չարից Դարվին և նրա ուսմունքը», «Պատմական մեթոդը բիոլոգիայում» և ուր.):

Ի. Վ. Միչուրին: Կյանքն ու ստեղծագործութունը: Նրա աշխատանքների, գաղափարների և գործունեյութեան ընդհանուր բնութագիրը: Ի. Վ. Միչուրինի աշխատանքների ծավալումը խորհրդային իշխանութեան որոք: Միչուրին և միչուրինականները:

Տ. Դ. Լիսենկո: Կյանքն ու գիտական գործունեյութունը: Տ. Դ. Լիսենկոյի գիտական աշխատանքի խոր կապը կոլտնտեսային հողագործութեան և կոլտնտեսային սելեկցիոն աշխատանքի հետ: «Յարովիդացիա» ժուռնալը—դարվինիզմի մարտական որգանը:

ՀԱՏՎԱԾ III. ՊԱՅԲԱՐ ՀԱԿԱՌԱՎԻՆԻՉՄԻ ԴԵՄ

ԹԵՄԱ 1. Սոցիալ-դարվինիզմ

Հանուն դարվինիզմի պայքարի ծագումն ու դարգացումը: Վերխովի, Ագասիզի, Կյուլիկերի, Վիգանդի և ուրիշ. վերաբերմունքը Դարվինի ուսմունքին: Թեկոլոգների և

Թեոլոգների պայքարը դարվինիզմի դեմ, վորպես թեորիայի, վոր ծանր հարվածում է թեոլոգիային և թեոլոգիային:

Բ ու ը թ ու ա կ ա ն դ ա ը վ ի ն ի ղ մ: Թոմաս Հեքսլի: Երեսու Հեկկել և Ֆրանց Մյուլլեր: Հանուն դարվինիզմի Հեքսլիի պայքարը Անգլիայում, Հեկկելի՝ Գերմանիայում: Ոսկար Շմիդտը, Գեորգ Զեյզլիցը և ուր. 19-րդ դ. գերմանացի դարվինիստներ: Բնական ընտրության որենքները մարդկային հասարակության նկատմամբ գիտակցորեն փոխանցող բուրժուական դարվինիզմի առանձնահատկությունները:

Բ ու ը թ ու ա կ ա ն դ ա ը վ ի ն ի ղ մ ի ա ն խ ու ս ա փ ե լ ի և ո Ր ի ն ա չ ա փ զ ա ը գ ա ց ու մ ը (վ ե ղ ա ծ ու մ ը) ս ո ց ի ա լ - դ ա ը վ ի ն ի ղ մ ի: Վերջինս բնութագիրը, վորպես հոսանքի, վոր արտացոլում է կապիտալիստական հասարակության դասակարգային հակասությունները: Սոցիալ-դարվինիզմը, վորպես կապիտալիստական հասարակության շահերի համար Դարվինի ուսմունքն ոգտագործելու փորձերի արտահայտություն:

Ս ո ց ի ա լ ա կ ա ն դ ա ը վ ի ն ի ղ մ ի ա ն ա լ ի ղ ն ա ն տ ը ո պ ո գ ե ն ն ե ղ ի պ ը ը բ լ է մ ի ո Ր ի ն ա կ ի վ ը ա: Հարցի պատմությունը: Մարդու տեղը Լիննեյի՝ «Բնության սխտեմ»-ում: Լիննեյի հայացքներն անտրոպոգենեզի նկատմամբ: Լամարկը և մարդու ծագումը: Դարվինի հայացքներն անտրոպոգենեզի պրոբլեմի նկատմամբ: Դարվինի նշանակությունն այդ պրոբլեմի զարգացման մեջ: Հեքսլիի և Հեկկելի աշխատանքները: Դարվինի «Մեռական ընտրություն և մարդու ծագումը»: Կ. Ա. Տիմիրյազևի աշխատանքները:

Մարդը և նրա տեղը պրիմատների սխտեմում: Պրիմատների սխտեմատիկական տեսություն և մարդու տեղը սխտեմում: Պալեոնտոլոգիա, պրիմատների անցյալ և արդի տարածումը: Պրիմատների եվոլուցիան և արդի անտրոպոմորֆ կապիկների ծագումը: Մարդու առնչությունները և արդի մարդանման կապիկների ֆիլոգենետիկ հարաբերությունները:

Անտրոպոգենեզ, Այդ հարցի մեթոդոլոգիան: Մարդու ծագման հարցի վերաբերյալ իրեն Դարվինի տեսական պատկերացումների բուրժուական սահմանափակությունը:

Ենգելսի աշխատանքային թեորիան («Աշխատանքի դերը կապիկի մարդացման պրոցեսում») և նրա խոշոր, ղեկավար նշանակությունն անտրոպոգենեզի պրոբլեմի ուսումնասիրության մեջ: Մարդու եվոլուցիայի բնորոշ առանձնահատկությունները

և մարդու լինելիության ու զարգացման պրոցեսի վորակային տարբերությունները կենդանիների եվոլուցիայից: Մարդու զարգացման ստադիաները. պիտեկանթրոպ, սինանթրոպ, հայդելբերգյան մարդ, նեանդերթալացի, կրոմանյոնի մարդ: Մարդու արդյունագործությունը (ինդուստրիա) և նրա զարգացումը քարե դարի ընթացքում:

Հին պալեոլիտի հասարակական ձևերի ընդհանուր բնութագիրն ըստ քարե դարի համապատասխան վավերագրերի:

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԴԱՐՎԻՆԻԶՄ ՅԵՎ ՌԱՍԻԶՄ

Սոցիալ-դարվինիզմը, վորպես Գոբրնոյի, Լյապուժի և ուր. ռեակցիոն ռասիստական թեորիաների հիմք: Ռասաների անհավասարությունը ռասիստական «թեորիաներում» և այդ «թեորիաների» դասակարգային եյությունը:

Ռասիզմը արդի բուրժուական յերկրներում, մանավանդ Ֆաշիստական: Եվգենիկան, վորպես ռասաների անհավասարության մասին ռեակցիոն և ֆաշիստացող «գիտությունների» տարբերակներից մեկը: Եվգենիկայի գենետիկ հիմնավորում կազմելու և սելեկցիայի մեթոդներով մարդկանց ցեղեր բուծելու ձևաարկումների մշակման բուրժուական գենետիկների փորձերը: Շահագործման ամրացման, ձնշման, ճորտատիրության նկատմամբ բուրժուադիայի դասարկարգային շահերը մերկացնող այդ հայացքների ռեակցիոն և հանցավոր բնույթը:

Քննադատություն ԽՍՀՄ-ի մի քանի եվգենիկների և գենետիկների (Ն. Կ. Կայլցով, Ա. Ս. Սերբերովսկի և ուր.) աշխատանքների, վորոնց մեջ զարգացրած են բուրժուական ռասիստական թեորիաներ:

ԹԵՄԱ. 2. Մեխանոլամարկիզմ

Նեոլամարկիզմ և նրա ճյուղերը—պսիխոլամարկիզմ և մեխանոլամարկիզմ:

Պ ս ի խ ո լ ա մ ա ը կ ի ղ մ.—Կոպի ուսմունքը ֆիլոգենեզի, կինեզիկների և բատմոգենեզի մասին: Հոգեկանի նշանակությունն եվոլուցիայի մեջ ըստ Կոպի: Պսիխոլամարկիստներ Ռեյնիկ, Ֆրանսե, Պաուլի և ուր.: Պսիխոլամարկիզմի ռեակցիոն եյությունը:

Ն ե գ ե լ ի ի մ ե խ ա ն ո ֆ ի զ ի ո լ ո գ ի ա կ ա ն թ ե ո Ր ի ա ն .—
Ն ե գ ե լ ի ի թ ե ո Ր ի ա յ ի մ ե խ ա ն ի ց ի դ մ ը և ի ղ ե ա լ ի ղ մ ը : Ե յ մ եր ի ո Ր ա ո ղ ե -
ն ե զ ը : Ո Ր ա ո ղ ե ն ե զ ի , վ ո Ր պ ե ս ե վ ո լ ու ց ի ո ն պ ը ռ ո ց ե ս ի ղ ե կ վ ա ը
(ведущий) հ ա տ կ ա ն ի ղ ի պ ա տ կ եր ա ց ու մ ն եր ի չ Ն ի մ ն ա վ ո Ր վ ա ծ լ ի ն ե լ ը :
Մ ե խ ա ն ի ց ի դ մ ը Ե յ մ եր ի թ ե ո Ր ի ա յ ու մ :

Մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ղ մ .— Մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ղ մ ի թ ե ո Ր ի ա յ ի
բ ա ց ա տ Ր ու թ յ ու ն ը : Ս տ ա ց ա կ ա ն հ ա տ կ ա ն ի ղ ն եր ի ժ ա ո ա ն զ ա կ ա ն ու -
թ յ ա ն պ Ր թ ը լ ե մ ը : Հ ա ս կ ա ց ո ղ ու թ յ ու ն ս ո մ ա տ ի կ և զ ու զ ա ն ե ս ի ն -
դ ու կ ց ի ա յ ի և բ լ ա ս ա ո ղ ե ն վ ա Ր բ ի ա ց ի ա ն եր ի մ ա ս ի ն : Պ Ր թ ը լ ե մ ի փ ա ս -
ա ց ի զ Ր ու թ յ ու ն ը : Ա յ ղ պ ը թ ը լ ե մ ի գ ն ա հ ա տ ա կ ա ն ը մ ե խ ա ն ո լ ա -
մ ա Ր կ ի ղ մ ի թ ե ո Ր ի ա յ ու մ , վ ո Ր պ ե ս ե վ ո լ ու ց ի ո ն ու մ ու ն ք ի ի Ր ը և թ ե
ա ո ա ջ ա տ ա Ր պ Ր թ ը լ ե մ : Ա յ ղ պ ը թ ը լ ե մ ի ի Ր ը և յ եր կ ը թ Ր ղ ա կ ա ն
ն շ ա ն ա կ ու թ յ ու ն ու ն ե ց ո ղ պ ը թ ը լ ե մ ի , ի ս կ ա կ ա ն ն շ ա ն ա կ ու թ յ ու ն ը ,
ա յ ն չ ա փ ո վ , ի ն չ չ ա փ ո վ փ ո փ ո թ լ ու թ յ ու ն ն եր ի ա Ր ղ յ ու ն ք ն եր ը և
ձ և ը վ ո Ր թ ղ վ ու մ ե ն վ ո շ թ ե ի Ր ի ս կ փ ո փ ո թ լ ա կ ա ն ու թ յ ա մ ը , ա յ լ
ը ն ա Ր ու թ յ ա մ ը : (Կ . Ա . Տ ի մ ի Ր յ ա ղ ե վ) :

Ա ղ ա պ տ ա ց ի ա յ ի պ ը թ ը լ ե մ ը և ա ղ ե կ վ ա տ փ ո փ ո -
խ ա կ ա ն ու թ յ ու ն ը մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ղ մ ի թ ե ո Ր ի ա -
յ ու մ .— Ա ղ ա պ տ ա ց ի ա յ ի յ եր ե ու յ թ ը բ ա ց ա տ Ր ե լ ու մ ե խ ա ն ո լ ա -
մ ա Ր կ ի ղ մ ի ա ն ը ն զ ու ն ա կ ու թ յ ու ն ը : Ա ղ ա պ տ ա ց ի ա յ ի յ եր ե ու յ թ ի
պ Ր թ ը լ ե մ ը « հ ա ն ե լ ու » և ն Ր ա ն ա ղ ե կ վ ա տ փ ո փ ո թ լ ա կ ա ն ու թ յ ա ն
պ Ր թ ը լ ե մ ի վ եր ա ծ ե լ ու փ ո թ ձ եր ի չ Ն ի մ ն ա վ ո Ր վ ա ծ լ ի ն ե լ ը : Ա ղ ա պ -
ա ց ի ա յ ի պ ը թ ը լ ե մ ի վ եր ա բ եր յ ա լ մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ս տ ն եր ի հ ա -
յ ա ց ք ն եր ի ա ն ա լ ի ղ ը , վ ո Ր պ ե ս մ ե թ ո ղ , վ ո Ր ու մ յ եր ե ա ն ե հ ա ն վ ու մ
մ ա տ եր ի ա լ ի ս տ ա կ ա ն ֆ Ր ա ղ թ լ թ ղ ի ա յ ու մ զ ո ղ ա Ր կ վ ա ծ մ ե խ ա ն ո լ ա -
մ ա Ր կ ի ղ մ ի ի ղ ե ա լ ի ղ մ ը : Մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ս տ ն եր ի կ ո ղ մ ի ց ի մ մ ա -
ն ե ն ա ն ա պ ա տ ա կ ա հ ա Ր մ ա Ր ու թ յ ա ն գ ա ղ ա ն ի ճ ա ն ա չ ու մ ը վ ո Ր պ ե ս
մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ս տ ա կ ա ն տ ե ս ա կ ե տ ի ա ն հ Ր ա ժ ե շ տ հ ե տ կ ա ն ք :
Մ ի ջ ա վ ա յ Ր ի ա ղ զ ե ց ո ղ թ յ ա ն մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ս տ ն եր ի մ ե խ ա ն ի ս -
տ ա կ ա ն հ ա ս կ ա ց ո ղ ու թ յ ու ն ը : Մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ղ մ ի ի ղ ե ա լ ի ղ մ ը ու
մ ե խ ա ն ի ց ի դ մ ը :

ԹԵՄԱ 3. Ավսոգեմեց

Ա վ ա ո ղ ե ն ն հ ա ի լ ն եր ի հ ի մ ն ա կ ա ն զ Ր ու յ թ ն եր ը : Հ ա Ր ա մ ա ն ի , վ ի -
գ ա ն ղ ի և ա յ լ հ ե ղ ի ն ա կ ն եր ի ա վ ա ո ղ ե ն ն ե տ ի կ կ ո ն ց ե պ ց ի ա ն եր ը և
ն Ր ա ն ց հ ա կ ա մ ա տ եր ի ա լ ի ս տ ա կ ա ն հ ա յ ա ց ք ն եր ը :

Վ ա յ ա մ ա ն ի ղ մ .— Ա . Վ ա յ ա մ ա ն և ն Ր ա հ ա յ ա ց ք ն եր ը Դ ա Ր -
վ ի ն ի թ ե ո Ր ի ա յ ի մ ա ս ի ն : Ս ա ղ մ ն ա պ լ ա ղ մ ա յ ի թ ե ո Ր ի ա ն և ս ա ղ մ ն ա -

յ ի ն պ լ ա ղ մ ա յ ի ա ն ը ն ղ հ ա տ ու թ յ ա ն ս կ զ Ր ու ն ք ը : Ս ա ղ մ ա յ ի ն ճ ա ն ա -
պ ա Ր ը : Ս ո մ ա և ս ե ո ա կ ա ն բ շ ի ջ ն եր : Ս ա ղ մ ա յ ի ն ը ն ա Ր ու թ յ ու ն :
Ա մ ֆ ի մ ի ի ս ի ա և պ ա ն մ ի կ ս ի ա :

Վ ա յ ա մ ա ն ի հ ա յ ա ց ք ն եր ի ք ն ն ա ղ ա տ ու թ յ ու ն ը : Վ ա յ ա մ ա ն ի ն շ ա -
ն ա կ ու թ յ ու ն ը մ ե խ ա ն ո լ ա մ ա Ր կ ի ղ մ ի ղ ե մ յ ե ղ ա ծ պ ա յ ք ա Ր ու մ :
Վ ա յ ա մ ա ն ի հ ա յ ա ց ք ն եր ը ս տ ա ց ա կ ա ն հ ա տ կ ա ն ի ղ ն եր ի ժ ա ո ա ն զ ա մ ա ն
պ Ր թ ը լ ե մ ի մ ա ս ի ն : Հ ա ս կ ա ց ո ղ ու թ յ ու ն ս ա ղ մ ա յ ի ն ը ն ա Ր ու թ յ ա ն
մ ա ս ի ն Վ ա յ ա մ ա ն ի թ ե ո Ր ի ա յ ու մ և ը ն ա Ր ու թ յ ա ն ս կ զ Ր ու ն ք ի վ եր ա -
ծ ու մ ն ո Ր ղ ա ն ի ղ մ ի « ն եր ս ու մ » ա վ ա ո ն ո մ ն եր զ թ ը թ ղ ը ն ա Ր ու թ յ ա ն
ա վ ա ո ղ ե ն ն ե տ ի կ ս կ զ Ր ու ն ք ի : Վ ա յ ա մ ա ն ի մ ե խ ա ն ի ս տ ա կ ա ն պ ա տ կ ե -
բ ա ց ու մ ն եր ը ս ո մ ա յ ի և ս ե ո ա կ ա ն բ շ ի ջ ն եր ի հ ա Ր ա բ եր ու թ յ ու ն ն եր ի
մ ա ս ի ն : Ս ե ո ա կ ա ն բ շ ի ջ ն եր ի ի ն ք ն ու Ր ու յ ու թ յ ու ն ն ը ս տ Վ ա յ ա -
մ ա ն ի : Վ ա յ ա մ ա ն ի ղ մ և մ ե ն շ ե ի կ ո ղ ի ղ ե ա լ ի ղ մ :

Դ ե - Ֆ Ր ի ղ ի մ ու ա ա ց ի ո ն թ ե ո Ր ի ա ն .— Մ ու ա ց ի ա յ ի
յ եր ե ու յ թ ը : Ա յ ղ յ եր ե ու յ թ ի մ ե կ ն ա Ր ա ն ու մ ը Դ ե - Ֆ Ր ի ղ ի մ ու ա -
ց ի ո ն թ ե ո Ր ի ա յ ու մ : Դ ե - Ֆ Ր ի ղ ի պ ա տ կ եր ա ց ու մ ն եր ը ն ա խ ա մ ու ա -
ց ի ո ն շ Ր ջ ա ն ի և պ ա Ր բ եր ա կ ա ն մ ու ա ց ի ա ն ն եր ի մ ա ս ի ն : Ե վ ո լ ու ց ի ո ն
պ Ր թ ը լ ե մ ի վ եր ա ծ ու մ մ ու ա ց ի ո ն պ Ր թ ը լ ե մ ի Դ ե - Ֆ Ր ի ղ ի թ ե ո Ր ի ա յ ու մ :
Ն ա խ ա մ ու ա ց ի ո ն շ Ր ջ ա ն ի մ ա ս ի ն պ ա տ կ եր ա ց ու մ ն եր ի ա վ ա ո ղ ե ն ն ե -
տ ի կ ա ս տ ա ո ղ : Ա Ր ղ ի հ ա կ ա ղ ա Ր վ ի ն ի ս տ ա կ ա ն ու ս ո մ ու ն ք ն եր ի ը ն գ -
հ ա ն ու ը բ ն ու թ ա զ ի ը ը , ն Ր ա ն ց ու հ ա կ ց ի ո ն ե յ ու թ յ ու ն ը , ն Ր ա ն ց
գ ն ա հ ա տ ու մ ը , վ ո Ր պ ե ս բ ու Ր ժ ու ա ղ ի ա յ ի ղ ե ն ք ի կ ա պ ի տ ա լ ի ղ մ ի
ն ե խ ա մ ա ն շ Ր ջ ա ն ու մ :

Ա վ ա ո ղ ե ն ն ե ղ ը Մ . Ա . Ֆ ի լ ի պ չ ե ն կ ո յ ի ա շ խ ա տ ա ն ք ն ե -
ր ու մ .— Ֆ ի լ ի պ չ ե ն կ ո յ ի բ ա ն ա ձ և ը , կ ա մ ե կ տ ո ղ ե ն ն ե ղ , կ ա մ , յ ե թ ե ն ա
ա պ ա ց ու ց վ ա ծ չ ե , ա վ ա ո ղ ե ն ն ե ղ , վ ո Ր պ ե ս բ ա ն ա ձ և , տ ի պ ի կ բ ու Ր -
ժ ու ա կ ա ն գ ի տ ու թ յ ա ն հ ա մ ա Ր , վ ո Ր ն ա ն ը ն ղ ու ն ա կ ե բ ա Ր ձ Ր ա ն ա լ
մ ի ջ ա վ ա յ Ր ի և ո Ր ղ ա ն ի ղ մ ի փ ո լ ն հ ա Ր ա բ եր ու թ յ ու ն ն եր ի գ ի տ ա կ ա ն
ը մ Ր ո ն մ ա ն ը :

Լ . Մ . Բ եր գ ի հ ո մ ո գ ե ն ե ղ ը , վ ո Ր պ ե ս ա մ ն ի ց շ ա տ մ ը շ ա կ -
վ ա ծ ա վ ա ո ղ ե ն ն ե ղ ի թ ե ո Ր ի ա ն եր ի ց մ ե կ ը : Ն ա խ ա տ ա կ ա հ ա Ր մ ա Ր ու թ յ ա ն ,
վ ո Ր պ ե ս կ ե ն ղ ա ն ի ե յ ա կ ն եր ի հ ի մ ն ա կ ա ն հ ա տ կ ու թ յ ա ն Բ եր գ ի մ ե կ -
ն ա Ր ա ն ու մ ը : Մ ա տ եր ի ա լ ի ս տ ա կ ա ն ֆ Ր ա ղ ե ո լ թ ղ ի ա ն և ա յ ղ մ ե կ ն ա -
բ ա ն ու թ յ ա ն ի ղ ե ա լ ի ս տ ա կ ա ն բ ն ու յ թ ը : Ե վ ո լ ու ց ի ո ն պ Ր թ ը լ ե մ ի
վ ո Ր թ ղ ու ղ ղ ու թ յ ու ն ու ն ե ն ա լ ը և ն ա խ ո Ր թ ղ վ ա ծ ու թ յ ու ն ը ը ս տ Բ եր գ ի :
Ֆ ի լ ղ ղ ե ն ի ա յ ի ն ա խ ա կ ա տ ա Ր մ ա ն (предварения) « ո Ր ե ն ք ը » և ա յ ղ
հ ա ս կ ա ց ո ղ ու թ յ ա ն վ ո շ գ ի տ ա կ ա ն լ ի ն ե լ ը : Կ ո ն վ եր ղ ե ն ց ի ա յ ի
ս կ զ Ր ու ն ք ի ն շ ա ն ա կ ու թ յ ու ն ը ը ս տ Բ եր գ ի : Պ ա Ր ա լ ե լ ի ղ մ ի և պ ո լ ի -

Ֆիլեոսիքմի, վորպես եվոլուցիոն պրոցեսի հատկանիշների նշանակութունն ըստ Բերգի: Բերգի պայքարը դարվինիզմի դեմ: Ընտրութեան ստեղծագործող դերի բացասումը նրա կողմից: Մոնոֆիլեոսիքմի և զիվերգենցիայի բացասումը, վորպես եվոլուցիոն պրոցեսի զեկավար հատկանիշներ: Պատահականութեան և որինաչափութեան մետաֆիզիկական հակադրումը Բերգի թեորիայում: Բերգի թեորիայի ֆորմալ տրամաբանական ներդաշնակութունը և նրա նշանակութունը վորպես փիլիսոփայական սիստեմի, վոր թույլ է տալիս բաց անելու ավելի քիչ անկեղծ ավտոգենետիկ թեորիաներ:

Ն. Ի. Վավիլովի հոմոլոգ շարքերի թեորիան, վորպես ավտոգենետիկ թեորիայի որինակ, քողարկված է մատերիալիստական ֆրագմենտիզացով և «թեթև կցված» (пристегнутом), բայց որպեսպես հոմոլոգ շարքերի թեորիայից չբխող զիարեկտիկական մատերիալիզմի մասին վերացական դատողութուններով: Եվոլուցիոն պրոցեսի վերածումը Ն. Ի. Վավիլովի թեորիայում հոմոլոգ շարքերի բացվելու ավտոգենետիկ պրոցեսի: Ընտրութեան, վորպես լոկ էլիմինացող (элиминирующего) և վոչ ստեղծագործող պրոցեսի նրա հասկացողութունը: Եվոլուցիայի ստատիկ հասկացողութունը Ն. Ի. Վավիլովի մոտ: Ն. Ի. Վավիլովի հակադարվինիստական թեորիաները: Ն. Ի. Վավիլովի թեորիան և նրա քննադատութունը Տ. Լիսենկոյի կողմից:

Լամարկիստական և ավտոգենետիկ թեորիաների ընդհանուր քննադատութուն.— Այդ թեորիաների միջև ճշգրիտ սահմաններ գտնելու անհնարնութունը: Սկզբունքային ազգակցութունն եկտոգենետիկ և ավտոգենետիկ մեթոդոլոգիայի միջև: Եվոլուցիայի հիմնական պրոբլեմների անլուծելիութունն եկտո—ավտոգենետիկ հողի վրա: Ավտո և եկտոգենետիկ պարտութունն ադապտացիայի յերևույթների հարցում և այդ պրոբլեմի նշանակութունը, վորպես զենքի ավտո և եկտոգենետիկ մեխանոլամարկիզմի և հակադարվինիզմի բոլոր տեսակների դեմ: Եվոլուցիայի շարժիչ ուժերի պրոբլեմի անլուծելիութունն եկտո և ավտոգենետիկ հողի վրա, որպեսիզմի և միջավայրի, «ներքինի» և «արտաքինի» հարաբերութունների սխալ մեկնաբանութեան կապակցութեամբ:

Դարվինի ուսմունքը, վորպես միակ եվոլուցիոն ուսմունք, վոր թույլ է տալիս գտնելու եվոլուցիայի պրոբլեմների ճիշտ լուծումը:

Ֆորմալիզմն արդի բուրժուական գեներիկայում և նրա խզվածութունն եվոլուցիոն ուսմունքից: Ընդունելով խաբով գենի փոփոխականութունը, բուրժուական գեներիկան գործով և պրակտիկայում ամբողջովին կոտորելով և գենի անփոփոխականութեան սկզբունքի վրա: Այդ հարաբերութունների հետ կապված գեների անփոփոխականութեան մասին դատողութունների վերացական լինելը: Դենի անփոփոխականութեան սկզբունքը նույնքան մետաֆիզիկ է, ինչպես և տեսակի անփոփոխականութունը: Դարվինիզմը և եվոլուցիան բացասող Լոտսի և Բեստոնի թեորիաները, վորպես արդի ֆորմալ գեներիկայի տրամաբանական «յեղրակացութուն» և «պսակ»:

Փոփոխականութեան յերևույթի «գենետիկական» մեկնաբանութեան քննադատութունը.— Փոփոխականութեան ստատիկ, հակապատմական հասկացողութեան ելմանտներն արդի գեներիկայում: Բիոմետրիկայի կարևորութունը և նրանով տարվելու բացասական կողմերը (միջինի ֆիտիշիզմը): Փոփոխականութեան յերևույթի հակապատմական հասկացողութունը: Յոհանսենի մաքուր գծերը: Հակադարվինիստական սպեկուլյացիաներ կապված այդ հասկացողութեան հետ: Մաքուր գծերի, վորպես անփոփոխ ձևերի մետաֆիզիկ հասկացողութունը:

Եվոլուցիայի պրոբլեմն «ինքնուրույն» լուծելու գեներիկայի պրետենզիաները և խզվածութունը դարվինիզմից: Արդի բուրժուական գեներիկայի հակադարվինիզմը: Յա. Ա. Յակովլևի «Դարվինիստների և մի քանի հակադարվինիստների մասին» հոդվածի քննութունը:

Դարվինի թեորիայի, վորպես ընդհանուր աշխարհայացքային գիտութեան զբութունը կապիտալիստական յերկրներում: Դարվինյան գաղափարները հետապնդումը: Դարվինիզմի դասավանդման արգելումը: Այդ փաստերի նշանակութունը վորպես իմպերիալիզմի դասակարգային հակասութունների սրման ցուցանիշ:

Դարվինի թեորիայի զբութունը ԽՍՀՄ-ում: Դարվինիզմի մաքրումը բուրժուական «վերնաշենքերից»: Սոցիալիստական գեներիկայի նշանակութունը դարվինիզմի զարգացման մեջ: Իրաբեկտիկական մատերիալիզմը, վորպես դարվինիզմի մեթոդոլոգիա:

Դարվինիզմի նշանակությունը սոցիալատական ա
թյան պայմաններում և բնության վերափոխման պ
վորպես խորհրդային դարվինիզմի հիմնական պրոբլեմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ա) Հիմնական.

1. Կ. Ա. Տիմիրյազով.— Դարվին և նրա թի
նություն, ուսուերեն. изд. Сельхозгиз, под ред. Комарова.
2. Կ. Дарвин.— Происхождение видов.
3. Ֆ. Ենգելս.— «Բնության դիալեկտիկա»:
(Գերադասելի յե ուսուերեն վերջին հրատարակությունը)
բ) Լրացուցիչ գրականություն:
 1. Маркс, Энгельс, Ленин.— О биологии. П
дат, последнее издание.
 2. Կ. Дарвин.— Изменение животных и расте
состоянии одомашнения.
 3. К. А. Тимирязев.— Дарвинизм и селекция.
хозгиз 1937 г.
 4. ~~Վ. Կ. Կոմարով~~ — О дарвинизме и некотор
тидарвинистах, 1937 г.
 5. Лысенко Т. Д.— Переделка природы ра
Сельхозгиз, 1937 г.
 6. Мичурин И. В.— Выведение новых, улуч
сортов плодовых и ягодных растений. Сельхозгиз, 1
7. Мичурин И. В.— Итоги 60-тилетних работ.
 8. Северцов А. Н.— Этюды по теории эво
Гиз. 1922 г.
 9. Северцов А. Н.— Главные направления
ционного процесса. Биомедгиз, 1934 г.
 10. Нестурх М. Ф.— Происхождение человека
леднее издание).
 11. Журнал „Яровизация“.
 12. Журнал „Реконструкция сельского хозяйства“.
 13. Журнал „Проблемы животноводства“.

Ս. Ա. ՆՈՎԻԿ
Խ. Ա. ՉՍԻՍՏ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0269465

1939

1248.4

4E

**ПРОГРАММА
ПО КУРСУ ДАРВИНИЗМА**

Издание НКП АзССР